

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Învățământul confesional.

Ținem mult, ca școlele noastre să-și împlinescă datorința în deplină conformitate cu scopul, pentru carele biserica și poporul nostru ține atât de mult la confesionalitatea învățământului. Prin școlele noastre confesionale urmărim adecă scopul, ca generațiunile viitoare să primescă o creștere cât mai religioasă în sensul și spiritul bisericii noastre ortodoxe. Problemă grea este acésta în timpul, în carele trăim, când pentru apărarea bisericii și religiosității popoului siliți sântem, să luptăm cu atâtea curențe greșite. Când gândim însă, că școlele noastre confesionale s'au inființat, și le susținem cu atâtea jertfe chiar pentru motivul, ca cu ajutorul lor să putem lupta cu succes în contra curențelor greșite, atunci urmăm de sine, că noi, cari ne găsim în serviciul școlii să facem totul, ca în ceea ce privește creșterea religioasă să fim la înălțimea misiunii.

În punctul acesta credem deci, că este de lipsă, — să ne aducem aminte în fie-care moment, că nici o greutate nu este, și nu poate se fiă atât de mare, ca să nu o putem birui, dacă-i vom ști opune forțele trebuinciose. Ca forțe trebuinciose pentru a învinge greutățile, ce întâmpinăm pre terenul creșterii religioase ni-se înfățișază cu deosebire: a) nsuflețirea pentru credința strămoșescă și pentru sfânta noastră biserică; și b) mijlocele metodice: exemplul învățătorului și modul nimerit de instrucțiune (învățământul).

În ceea ce privește însuflețirea pentru credința strămoșescă și pentru biserică, — noi așa scim, că învățătorii nostri sânt deplin însuflețiți pentru scopurile învățământului confesional. La greșeli și la alunecări de pre acest teren însă omul poate să fiă de multe

ori espus chiar și încontra voinții sale. Și în punctul acesta noi am arătat în unii articlii anteriori, că chiar prin cărți și teorii tendențioase scrise de scriitori din apusul Europii, omul poate să fiă ușor sedus. În apusul Europii datéză de mult tendința greșită de a subtrage școla de sub influința bisericii. Acésta tendința s'a manifestat și la noi în țeră din o parte cu totă tăria; și astfelu ispita, de carea vorbim, există. Scim apoi și aceea de sigur cu toții, că acésta tendința este în cel mai mare grad vătămătoare pentru dezvoltarea noastră culturală, și pentru individualitatea popoului nostru. Sciind acésta, este de sigur neapărat de lipsă ca învățătorii nostri să alimenteze, și să desvólte cea mai mare energiă contra tendinții, de carea vorbim, și să se scia emancipa și ridica contra ei, căror împrejurări, cari i-ar poté abate măcar pre un moment de a desvolta în acésta direcțiune, energia trebuincioasă.

Accentuăm acésta aici cu totă puterea cuvântului, și adaogem tot de-odată, — că și cea mai mică greșelă, de carea ne-am poté face vinovați în acésta privință, poté se aibă cele mai grave consecințe, cu atât mai vértos, că mici greșeli de acésta natură pot fi esploatate și folosite din o parte, seau altă, ca o abatere dela linia noastră de conduită.

A da ansă la astfelu de presupuneri, și apoi esplicări stângace nu este nici decât interesul nostru. Din contră interesele mari ale învățământului nostru confesional pretind dela noi, ómenii de școlă, — ca în tóte lucrările noastre să fim cu totă grija și precauțiunea, și prin tot ceea ce vorbim, și lucrăm să promovăm, și ridicăm sêmțul și alipirea cătră biserica și credința strămoșescă. Ca un mijloc puternic, carele între tóte împrejurările ne poté abate

și feri de a căde în greșeli pre tarenul acesta, ni-se înfățișează cu deosebire rezoluțiunea de a-ne ridică preste ori ce lucruri mărunțele, cum sânt: mici nențelegeri, câte puțină vanitate, și .altelc de acéstă natură, și astfeliu se-ne impunem cu tótă rigórea a avé în vedere în cea mai mare măsură numai sfințenia cauzei.

Lângă acésta se mai adauge apoi ca o împrejurare indispensabilă esemplul nostru, cu atât mai vèrtos, că în educațiunea religiósă esemplul învățătorului este sufletul educațiunei. Cu bun esemplu vom servi tinerimii prin aceea, că vom ținé și îndeplini cât mai bine tot ceea ce pretinde sfărta nóstră biserică dela fiii ei buni, și anume: vom cerceta cu plăcere și bucuriă servițiul dumneđoiesc, ne vom împărtăși cu sfințele taine, vom trăi o vieță adevèrat creștinéscă, și vom ținé cu rigóre la frumósele datini ale sfinței nóstre biserici, și în aceste sfinite datini vom cresce generațiunile tinere ale poporului nostru.

În fine cu privire la mteod îngrijirea cea mai mare se-ne fiă, ca învățând pre elevi principiile religiunii, se îngrijim, ca acelea se-le formeze inima și se-le dirigeze voința; ér scopul acesta îl-vom poté ajunge cu inlesnire, dacă tot aceea-ce vom propune din religiune vom întări prin exemple din sfărta scriptură și din istoria bisericească, precum și din vieță.

III. Omilie

a s-tului Ioan Chrisostom la epistola I către Timotei.

(Continuare).

„Mulțămesc Aceluia, Celui ce mi-a dat putere Domnului nostru Isus Christos.“ Să se observe, cum apostolul și pentru meritul său propriu mulțămesc lui Dumneđeu! Îi mulțămesc pentru aceea, pentru-că el este un „vas ales.“ Dar acesta e lucrul tēu s-te Pavele! Dumneđeu nu se uită la persónă. Însă, đice el, îi mulțămesc, pentru-că m'a învrednicit de acest serviciu. Căci acésta îmi este o dovadă pentru aceea, că m'a socotit de credincios. Togmai precum la o moșie administratorul nu mulțămesc domnului numai pentru-că i-a încredințat administrația, ci și pentru-că stăpânul l-a ținut pe el mai credincios decât pe ceilalți: togmai așa este și aici.

Mai departe să se observe cum preamărește apostolul îndurarea și iubirea lui Dumneđeu, aruncând o privire asupra vieții sale de mai înainte! „Pe mine, cel ce eram mai înainte hulitor și persecutor și vătămător.“ Când vorbește despre iudeii cei necredincioși se exprimă mai domol. „Vé dau testimoniul,“ đice el, „că aveți

rivnă spre Dumneđeu, dar nu cu înțelegere.“ Despre sine însuș iusă đice: „Am fost un hulitor și persecutor și vătămător.“ Veđi cum se înjosește, cât de puțină iubire de sine are, de ce feliu de sentimente smerite e cuprins? Nu se mulțămii a đice simplu, că a fost un persecutor și hulitor, ci că a fost în o măsură fórte mare. Nu m'am oprit, voiește să đică, în rēutatea internă a mea, n'am fost mulțămit a fi numai un hulitor, ci persecutai încă și pe aceia, cari voiau să fie creștini pioși. Hulirea se prefăcu în o sēlbatică furie.

II. „Dar am aflat îndurare, pentru-că nesciind am făcut-o în necredință.“ Pentru-ce ceilalți iudei nu au aflat îndurare? Pentru-că ei nu din nesciință, ci deplini conșcii au lucrat aceea ce au lucrat. Și ca să te convingi pe deplin despre acésta, ascultă ce đice evangelistul, că „mulți dintre farisei și iudei faptice credeau, dar nu mărturiseau credința lor. Iubiau onórea ómenilor mai mult decât onórea lui Dumneđeu.“ ¹⁾ Ér Christos đice: „Cum puteți voi să credeți, cari primiți onóre unul dela altul?“ ²⁾ Și érăș se đice în evangolie: „Acestea au đis părinții celui născut orb din cauza iudeilor, ca să nu fie aruncați afară din sinagogă.“ ³⁾ Și iudeii înșiși au đis: „Vedeți, că nimica nu putem se facem, pentru-că întréga lume merge după dînsul.“ ⁴⁾ Pretutindenea îi tortura patima ambițiunei de a domni. Și totuș điceau: „Nimenia nu póte ierta păcatele decât numai Dumneđeu.“ ⁵⁾ Și îndată făcea Christos aceea, ce ei dechiaraseră de un semn al lui D-đeu. Unde era însă în acel timp Paul? Póte s'ar poté afirma, la piciórele lui Gamaliel; departe de pólele movilei. Gamaliel era un bărbat, carele pentru ambițiunea de a domni nu a făcut nimica. Cum găsim însă pe Paul mai târđiu la movila cea mare? El vedea cum creșcea creștinismul și venia la putere, și cum năvăli totul asupra lui. Pe timpul vieții lui Christos se grupau ómenii parte în jurul lui, parte în jurul cărturarilor. Pe când însă s'au despărțit total de ei, atunci a făcut mai ântâi Paul ce a făcut, nu din ambițiunea de domnire ca ceilalți, ci din zel. Pentru-ce a călătorit la Damasc? El ținea creștinismul de un lucru putred, și se temea, că predica lui se va lăți pretutindenea. Alt-feliu făceau iudeii. Ei nucu privire la popor făceau tóte, ci din iubirea de domnire. Sē auđim numai, cum vorbiau: „Ei vor strica poporul nostru și cetatea nóstră.“ ⁶⁾ Ce feliu de frică era, care îi făcea se tremure? Frica de ómeni.

De alt-feliu este punctul acesta demn de o tractare mai acurată; cum Pavel, corectul cunoscē-

¹⁾ Ioan 12, 42.

²⁾ Ioan 5, 44.

³⁾ Ioan 9, 22.

⁴⁾ Ioan 12, 19.

⁵⁾ Luca 5, 21.

⁶⁾ Ioan 11, 18.

tor al legii, p \acute{o} te fi un „nesciutor.“ El singur a \acute{d} is, c \acute{a} : „Dumne \acute{d} eu a promis evangelia mai inainte prin profe \acute{t} iei s \acute{e} i“ ⁷⁾. Cum ai putut tu deci, zelos pentru legea p \acute{a} rintilor, ca elev \acute{s} ed \acute{e} nd la picioarele lui Gamaliel, s \acute{a} fi un necunos \acute{c} tor? B \acute{a} rba \acute{t} i, cari plutiau pe r \acute{i} uri și pe m \acute{a} ri, și \acute{o} meni au fugit dela v \acute{a} mi și au primit credin \acute{t} a, tu ins \acute{a} vestitoriul legii, iai asupra ta rolul unui persecutor? De aceea el singur a rostit senten \acute{t} a asupra sa cu cuvintele: „Nu sunt demn de a m \acute{e} numi apostol.“ ⁸⁾ De aceea \acute{d} ice c \acute{a} „a aflat indurare.“

Ce insemn \acute{e} z \acute{a} cuvintele: „El m'a socotit credincios?“ El nu-și însușia sieș on \acute{o} rea lui D- \acute{d} eu. Ascult \acute{a} cum vorbeșce și în alt loc: „B \acute{a} rba \acute{t} i, pentru-ce ascultați de noi? Noi suntem \acute{o} meni ca voi!“ ⁹⁾ Ac \acute{e} sta insemn \acute{e} z \acute{a} : „El m'a socotit credincios.“ Și \acute{e} raș în alt loc: „Eu am lucrat mai mult ca ei toți, ins \acute{a} nu eu, ci dragostea lui D- \acute{d} eu cu mine.“ ¹⁰⁾ Și \acute{e} raș: „El îndeplineșce în noi voin \acute{t} a și îndeplinirea.“ ¹¹⁾ Apostolul s \acute{e} dechiar \acute{a} prin cuvintele acelea ca demn de ped \acute{e} ps \acute{a} ; c \acute{a} ci ast-feliu de \acute{o} meni sunt, cari au lips \acute{a} de indurare. Și într'alt loc \acute{e} raș \acute{d} ice: „Orbire era în parte în Israil; ins \acute{a} gra \acute{t} ia lui D- \acute{d} eu a prisosit cu credin \acute{t} a și dragostea în Isus Christos.“ ¹²⁾ Cum st \acute{a} deci cu ac \acute{e} sta? Dacă au \acute{d} i de o „indurare“ s \acute{a} nu cugeți simplu la ac \acute{e} sta. „Am fost un hulitor și persecutor și v \acute{a} t \acute{a} m \acute{a} tor“ \acute{d} ice apostolul. Deci a fost și demn de ped \acute{e} ps \acute{a} . Ins \acute{a} ped \acute{e} psa nu a fost decretat \acute{a} : „Am aflat indurare.“ Dar s \acute{e} m \acute{a} rgineșce indurarea numai la aceea, c \acute{a} s'a eliberat de ped \acute{e} ps \acute{a} ? Nu, ci cu ac \acute{e} sta sunt legate multe alte lucruri mari. C \acute{a} ci nu numai de ped \acute{e} psa cea amenin \acute{t} at \acute{o} re ne-a eliberat D- \acute{d} eu, ci ne-a și indreptat, ne-a primit de copii, de frați, amici, moștenitori și împreună moștenitori. De aceea s \acute{e} \acute{d} ice: „Gra \acute{t} ia a prisosit,“ spre a indica, c \acute{a} darurile trec mult peste comp \acute{a} timire. C \acute{a} ci așa ceva nu face cineva, care are simplu comp \acute{a} timire, ci cineva care are sentimente amicale, care simte iubire.

Dup \acute{a} -ce apostolul a spus multe și mari lucruri despre misericordia lui D- \acute{d} eu, c \acute{a} Dumne \acute{d} eu avu mil \acute{a} cu el, hulitorul, persecutorul și v \acute{a} t \acute{a} m \acute{a} torul, ins \acute{a} nu r \acute{e} mase la ac \acute{e} sta, ci îl mai învrednici și cu alte lucruri, s \acute{e} înt \acute{o} rc \acute{e} apoi contra obiec \acute{t} ionii necredincioșilor, contra afirm \acute{a} rii, c \acute{a} voia liber \acute{a} nu exist \acute{a} . El adauge: „Cu credin \acute{t} a și dragostea care este în Christos Isus.“ În ac \acute{e} sta singur \acute{a} const \acute{a} efeptuirea n \acute{o} str \acute{a} , voieșce el s \acute{a} \acute{d} ic \acute{a} ; noi am cre \acute{d} ut, c \acute{a} Dumne \acute{d} eu ne p $\acute{o$ te oferi m \acute{a} ntuirea.

(Va urma.)

⁷⁾ Romani 1, 2.

⁸⁾ II. Corinteni 15, 9.

⁹⁾ Faptele Apostolilor 14, 15.

¹⁰⁾ I Corinteni 15, 10.

¹¹⁾ Filipeni 2, 13.

¹²⁾ Romani 11, 25.

Istoria

bisericeii gr. or. rom \acute{a} ne din Transilvania și Ungaria dela 1810 — 1846.

(Continuare.)

Tot Iosif II puse și basa primei culturi a neuniților ardeleni, ridic \acute{a} ndu-le c \acute{a} teva școli normale incredin \acute{t} ate apoi supraveghierii unui director general subordonat capului diecesan. ¹⁾ (Ac \acute{e} st \acute{a} referin \acute{t} ă pare a fi esistat pe același timp și între privighietorii apr \acute{o} pe numai s \acute{e} rbi peste șc \acute{o} lele n \acute{o} stre confessionale și între episcopi).

Astfel ajutat \acute{a} și încurajat \acute{a} biserica n \acute{o} str \acute{a} transilv \acute{a} nean \acute{a} de c \acute{a} tr \acute{a} ingeniosul împ \acute{e} rat Iosif II în nișuin \acute{t} a ei de restaurare cere la 1791 — deci la un secol dup \acute{a} prima încercare mai cunoscut \acute{a} , ce o făcuse sub dinastia Habsburgilor (anume prin Varlaam) — a-s \acute{e} elibera din starea ei de biserica numai tolerat \acute{a} precum se mai privia încă dup \acute{a} aprobatele susținute și pe acest timp, și a-s \acute{e} îndrept \acute{a} ți at \acute{a} t d \acute{e} nsa, c \acute{a} t și (intr \acute{e} ga) națiunea rom \acute{a} n \acute{a} în asemenea m \acute{e} sur \acute{a} ca cele patru biserici și trei națiuni privilegiate din Transilvania.

La suplica de patru puncte a ambilor înfr \acute{a} țiți episcopi ardeleni ai bisericeii rom \acute{a} ne, celei „neunite“ și celei „unite“, s \acute{e} aduse abia urm \acute{a} torul destul de elastic articolu de lege dietal, numit cel al LX-lea dela 1791:

„Ac \acute{e} st \acute{a} biserica orient \acute{a} l \acute{a} neunit \acute{a} , care dup \acute{a} legile acestei provin \acute{t} e a fost socotit \acute{a} p \acute{a} n' a cum între religiunile tolerate, în puterea articolului de fa \acute{t} ă s \acute{e} înt \acute{a} resce în liberul ei eseri \acute{t} iu cu aceea, c \acute{a} toți cei ce s \acute{a} \acute{t} in de ac \acute{e} st \acute{a} religie s \acute{a} at \acute{e} rne dela episcopul de ritul lor, pe care Maiestatea Sa îl va denumi și s \acute{a} s \acute{e} tracteze dup \acute{a} condi \acute{t} ia lor ca și cei-al \acute{a} ți locuitori, și s \acute{a} nu s \acute{e} îngreueze nici în poverile publice, nici în alte prestațiuni mai mult dec \acute{a} t altele (biserici), r \acute{e} m \acute{a} n \acute{e} nd neatinse drepturile Maiest \acute{a} ții Sale în privin \acute{t} a clerului, fundațiunilor și creșterei tinerimei²⁾

Nu afl \acute{a} m ins \acute{e} ca s \acute{a} s \acute{e} fi fost introdus prin acest articol comentat dealt \acute{c} um în diferite chipuri³⁾ schimbare esențial \acute{a} în desvoltarea bisericeii n \acute{o} stre din Transilvania. Zelosul prelat, Adamovici (1789 — 1796) mai ostenise încă p \acute{a} n \acute{a} ce i s \acute{e} d \acute{a} du o nou \acute{a} special \acute{a} dispozițiune privit \acute{o} re la pozi \acute{t} ia politica aneuniților în marele principat permi \acute{t} ându-i-s \acute{e} adec \acute{a} , ca s \acute{a} p $\acute{o$ rt \acute{e}

¹⁾ Șaguna op cit. v. II p. 213.

²⁾ Papiu Ilarian, op. cit. vol. II. p. 82—90. G. Bariș, op. cit. v. I. p. 538.

³⁾ Sasului Schuller, adversar înverșunat al pretensiunilor bisericeii n \acute{o} stre din Transilvania în partea prim \acute{a} a seclului actual, îi plăcea a t \acute{a} lcui articolul acesta astfel, ca se nu resulte cumva, c \acute{a} și neuniții s \acute{a} \acute{t} e tratați în țar \acute{a} ca Sasi, cari s \acute{e} \acute{d} iceau pe sine „cives“ ci numai ca uniții și alți „incolae“. I. K. Schuller, Beleuchtung der Klageschrift gegen die s \acute{a} hsische Nation, welche die beiden Bisch \acute{o} fe auf dem Landtage von 1841—43 den St \acute{a} nden des Grossfürstenthums Siebenbürgens überreicht haben. Herrmannstadt 1844. p. 100.

și membri de ai bisericii sale diregătorii, prin cari nu s'ar jigui cele trei națiuni și patru religiuni privilegiate.⁴⁾

Tot la finea seclului trecut primiseră ortodocșii și în Ungaria prin mijlocirea mitropolitului sârbesc din Carloviț însemnate concesiuni dela dieta ungară.

Prin art. 27 dela 1792 adecă să desrădică o vechie dispozițiune asupra (dela 1687) incuviințându-se, că și locuitorii de rital greco-neunit ai Ungariei, dăruiți cu dreptul de a fi cetățeni, — deci cu drepturile celor-lalte biserici, anume ca să pōtă să câștige și să poseadă bunuri, pământuri, numai puțin și de a purta oficii, asigurându-li-se acelorăși credincioși tot-odată și privilegiile lor (illirice) în privința bisericilor, școlelor și fundațiunilor⁵⁾ dar în fapt cu tōte acestea nu ajunse biserica orientală din Ungaria să fie și apriat declarată ori tratată ca receptă, indigenată.

Cam pe acest timp, în pragul seclului actual, cade și începutul acelor stăruinți a-le românilor neuniți Ardeleni, cari purceseră din dorința lor de a-să emancipa de dependența sârbescă — impusă la 1783 (atunci primiseră în Nichitici primul episcop sârb stabil în eparchiă), dorință cu atât mai naturală, cu cât mai sigur trebuie să presupunem, că trebuia să le fi fost bine cunoscut desastrul, ce le adusesese amintita stăpânire ierarhică sârbescă confrăților și coreligionarilor lor din Ungaria, la care cu împlinirea scaunelor episcopesci prin sârbi venise și asupra limbei materne.⁶⁾

Deja la 1789 cu ocaziunea instalării lui Adamovici, a celui al doilea episcop sârb stabil al eparchiei noastre ardeleni, numai cu aceea promisiune putuse guvernul molcomi spiritele neindestulite cu noua impunere de conducător al bisericii, că pe viitor ar avea să se ia în considerare dorința neuniților, de a-și alege însuși capul lor bisericesc.⁷⁾

La 1796 mōre Adamovici. Cu tōtă recunoștința față de activitatea ultimilor doi prelați sârbi, nu se potu uita de promisiunea de odinioră a guvernului ardelen. Să aștepta deci cu dor realizarea ei. Să vede însă că interese mai înalte stăteau împotriva stăruinții Ardelenilor neuniți, treziți acum din letargiă, căci până la 1810 nu li se îndeplini dorința, lăsându-se episcopia lor vacantă 14 ani și administrată sub conducerea unui vicar prin consistoriul ce'l capētase sub Adamovici.

⁴⁾ Tot-acolo, p. 1—20 (petiția episcopilor români din Ardeal).

⁵⁾ Dr. At. Marienescu, Adaos la viața și operele lui P. Maior, discurs de recepțiune, veđi Analele Academiei rom. București 1887, Seria II. t. V. sect. II. p. 77.

⁶⁾ Deși Români ortodocși din Ungaria ajunși sub scutul Sârbilor erau mai feriți de agitările pentru unire, aveau însă să îndure progresul slavonismului amenințator atât în biserica, cât și în școlă, mai ales dela 1740—1777. Tincu Velia, Istoriōra bisericescă politică-națională a Românilor peste tot, mai ales acelor ortodocși orientali din Austria și cu deosebire din Bănat. — 1865. p. 270 275.

⁷⁾ Hintz, Geschichte des grichisch nichtunierten Bisthums eSbenbürgens, Hermanstadt. 1850 p. 45.i

E superflu o mai aminti cătă îndreptățire aveau aspirațiunile eparchiei ardeleni la dreptul de a-și alege însăși capul său bisericesc. Acest drept îl reclama nu numai vechiul us de pe timpul mitropoliei, garantat prin legi și observat și de guverne,⁸⁾ dar și interesele eparchiei, care cu tōtă despărțirea regretabilă a acelor ce se uniseră, tot mai cuprindea cam cătră 700,000 (suflete) ortodocși.⁹⁾

Abia la 1809 se veđu Francisc I. (1792—1835) îndemnat de a asculta rugămintele repețite¹⁰⁾ a-le ardelenilor neuniți, esmițând decretul dela 26 Mai al aceluiași an. Le incuviințează dreptul de a-și alege episcopul, care avea de acum înainte să fie român ardelen (care scie limbele naționale, și cu deosebire limba românescă, precum și legile și constituțiunile și obiceiurile, care sunt în acest principat).

Episcopului i-să asigură vechiul salariu de 4000 fl. din fondul sidocsial, a cărui tacse de familie să suiră în vederea trebuinții înființării unui seminar și a mai multor școli normale naționale, deocamdată la 5, apoi statornic la 3 cr. Incassarea acestor contribui să impune diregătorilor regești. În fine să concede, ca câțiva tineri neuniți meniți ca puteri didactice în plānuitul seminar să se trāmită la universitatea din Viena pe spesele fondului sidocsial.

În intimatul guvernului ardelen dela 13 Aug. 1810¹¹⁾ prin care să împartășese consistoriului preainalta rezoluțiune, i-să prescrie acestuia, că să convōce pe 1 Octomvre st. n. la Cluj pe toți protopopii Ardealului cari să săvârșescă acolo alegerea împreună cu vicariul.¹²⁾

Trecēnd biserica noastră dela 1810—1846 prin o fermentațiune, care îi accelera apropierea cătră starea ei de astăzi să mai măresce încă interesul, ce-l are amintita epocă de desvoltare deja prin obscuritatea ei de până acum.

Cu tōte că nu am pretensiunea de a fi eshauriat întreg materialul și deci de a fi suplinat pe deplin o lacună simțită fōrte în istoria bisericii ort. române, totuși am cređut de cuviință de-a împărți în interesul bunei orientări și puținul material, ce l'am putut aduna, în trei capitale amēsurat alor 3 puncte de privire, cari cu deosebire m'au condus la lucrarea de față, anume cel politico-bisericesc, cel al proselitismului unionistic și în fine cel cultural bisericesc. Astfel espun istoria bisericii gr. ort. române din Transilvania și Ungaria dela 1810—1846.

În capitlul prim cu privire la situațiunea poli-

⁸⁾ O lege dela 1579 dispune, că Români să cēră dela principe episcop ales cu voința clerului, pe care apoi principele are să-l întărăscă dacă i va a'a demn.

I. Moldovan, Acte sinodale a-le bisericei române din Alba-Iulia și Făgăraș, 1869, vol. I. p. 165—172.

⁹⁾ Bariț, op. c. v. I. p. 555.

¹⁰⁾ Șaguna, op. cit. v. II. p. 191.

¹¹⁾ Intimatul acesta fu solicitat prin un nou decret regesc, anume prin cel din Iuliu 1810.

¹²⁾ P. Maior, op. cit. p. 133, Hintz, op. cit. p. 113; Șaguna, op. cit. v. II. p. 191—192.

ico-biserică și luptele pentru îmbunătățirea ei; în capitolul al doilea tratând despre proselitismul unionistic, cu carele avea biserica noastră a să lupta; în al treilea capitolu căutând a înfățișa viața culturală a bisericeii.

I.

Situațiunea politico-biserică și luptele pentru îmbunătățirea ei.

Deși împăratul Austriei unitare, Francisc I, era crescut sub nemijlocita supraveghiere a lui Iosif II. și în spiritul acestui unchiu al său, ¹³⁾ totuși nu călcă el întru toate în urmele acestuia, care nu pregătase pentru egalitate și dreptate a desrădica mai multe privilegii de ale națiunilor dominante din Transilvania.

Francisc se vede că trebui să abandoneze vederile marelui său unchiu, și să se împace cu sistemul medieval de drept din Ungaria și mai ales cu cel din Transilvania și acesta cu atât mai mult, fiindcă avuse deja ocaziune de a cunoște încă împreună cu Iosif II. imposibilitatea realizării reformelor premature a-le acestuia.

El remase deci pe lângă vechia politică a casei habsburgice mai plăcută națiunilor și bisericilor dela putere în Transilvania și Ungaria; politică, ce ne esplică și neîmplinirea în decurs de 14 ani a scaunului episcopesc al neuniților din Ardeal. ¹⁴⁾

Biserica noastră de aici o privea el ca lipsită de scutul sigui al legilor și ca una, ce are să apună în favorul protegiatului romano-catolicism. — Prin neascultarea cererilor eparhiei noastre ardene în decurs de 14 ani dădu propogandei unite bună ocaziune spre lucru. Dar nici suspendarea vacanței, la ce era îndemnat probabil și de gravele circumstanțe politice, ¹⁵⁾ nu o efeptui dinsul — precum să va arăta mai la vale — fără impunerea unor condițiuni favorabile celorlalte biserici din Transilvania și în deosebi proselitismului unionistic.

¹³⁾ Iosif II. a voit să-și crească din Francisc un demn urmaș, model de monarh, precum se arată din cuvintele sale: „Dacă acest nepot nu se va arăta capabil de-o misiune atât de grea și sublimă, mai are el frați; vom cerca cu altul, căci aci nu pte fi vorba de respecte personale, ci numai de înalta misiune.“ Bariț. op. cit. v. I. p. 545.

¹⁴⁾ În decretul prea înalt dela 26 (25) Mai 1809 se dăduse de motiv al vacanței sporirea neînsemnatului fond sidocșial. Nu se pte însă admite, ca să n fost numai cest u nicul ponderant motiv. Stefan Costa, comisarul guvernial pentru alegerea dela 1810 să multămise în cuvântarea, prin care deschise sinodul de-a constata, că împăratului îi plăcuse „puțin timp a nu acorda dreptul alegerii episcopului, până ce nu va auți „vocosul“ clerului. — „Fóia pentru minte, animă și lit.“ Brașov 1837 Nr. 15.

¹⁵⁾ E cunoscut cât de amenințător deveni pentru monarhia resbelul cu Francesii în pragul seclului actual. Invocăm amintirea culminațiunei pericolului (la 1809). Capitala Viena ocupată. Napoleon la granița Ungariei, de unde trimite la 10 Mai 1809 memorabila proclamațiune către poporele aceluia, provocându-le la rumpere cu dinastia. E natural că în acest moment critic pe lângă totă încrederea justificată, a trebuit monarhul să-și dea samă și de referințele celor mai neglitate popore a-le sale și să se îndemne a treata de ocamdată mai binevoitoriu și pe neuniții ardeleni defaimați pe acest timp la curte, că ar cōcheta cu puteri, străine. Kővári L., Erdély történelme, Pest, 1863 vol. V. pag. 173; Bariț, op. cit. vol. I. p. 553.

Dacă și spiritul conservativ, ce domnia în cei dela putere din țările coroneis-tului Stefan, încă putea recomanda ca să tracteze biserica noastră din Transilvania, după cum le plăcea de sigur și bisericilor privilegiate de acolo, tot așa cređu el de lipsă de a preveni lățirii prea liberalului și prin urmare periculosului spirit frances în țările sale prin luarea unor măsuri excepționale de guvernare. Acesta din urmă fu deci dela — 1815 încōce — când reușise în fine și dēnsul de a scăpa din nefericitul resbel frances suprimat abia după forțări de mai bine de 20 ani de cătră alianța puterilor europene, — foarte aspră: o puternică reacțiune contra mișcărilor mai liberale.

Acest absolutism de fer séu à la Metternich, care ca prim-ministru avuse nu numai deplina încredere a lui Francisc, ci și a succesorului acestuia, a lui Ferdinand V. (1835—1848), își urmă cu consecuentă rigurositate dela 1825 încōce programul mântinerii vechilor referinți, ferindu-se cât numai să putea de reforme, ce nu conveniau conservativelor interese mai înalte.

Însuși faptul, că curtea vieneză ținea de prisos dela 1820 și până la 1834 conchemarea dietei ardenele dovedesce de ajuns abnormalitatea timpului.

Dar cu totă asprimea noiei direcțiuni de guvernare împedcătoare pentru necesarele reforme salutare, urmă totuși eluștării dreptului alegerii de episcop național în Transilvania, o serie de încercări pentru realizarea unor aspirațiuni juste a-le deșteptatei bisericei ortodocșe române atât în Transilvania cât și în Ungaria, căci acum în óra a unspredecea — tot mai mult li se potența Românilor ortodocși din ambele țeri amintite un dor; o problemă reclama lupta cuntuă, anume renașcere a bisericeii lor atât de mult timp încercată, în carea unica le mai rămase loc să-și caute în grelele împrejurări politice și de mângăerea sufletescă; ér aceea renascere dorită cerea și o regulare mai potrivită a raporturilor aceleiași bisericeii atât cătră stat cât și cătră alte biserici, precum tot-odată și eliberarea ei din amorțeala culturală. Aștern acum datele istorice de trebuință spre a ne lămuri întru-cât erau conduși moșii și părinții noștrii în micul interval dela 1810 — 1846 de conștiința despre necesitatea mișcării bisericiceșci, cum și încât potură dēnșii esopera deslegarea accentuatei probleme.

Julian Suciu.

(va urma)

D I V E R S E.

* *Sfințire de biserică.* Primim următoarele: Sfințirea bisericeii nou zidite în Cebea, protopresbiteratul Zarand, se va săvērși la 8/20 Septembre a. c. premergēnd la 7/19 Sept. vecernia împreunată cu lithia, prin Esc. Sa I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul.

* *Stipendiile din fundaț.* „Gozsdu.“ În anul școlar expirat din fundațiunea fericitului „Gozsdu“ s'au

împărțit de stipendii cu totul 113 studenți. Dintre aceștia 92 inși și-au menținut stipendiul avut, ér 21 stipendii au rămas vacante, parte prin absolvare, parte prin nelegitimarea progresului, cărora li-s'a detras beneficiul. În anul acesta în locul celor 21 stipendii vacante s'au conferit 26, deci în total numărul stipendistilor e 118. Dintre acești 118 studenți după specialitate sunt: 1. Rigorosanți în medicină și jură 20, 2. Studenți juristi 47, 3. Studenți medicinisti 13, 4. Studenți în filosofie 10, 5. Studenți tehnici 8, 6. Studenți în comerciale 7, 7. Studenți silvicultori 3, 8. Studenți în gimnasia 10. Cu totul 118. Dintre aceștia pentru doi inși stipendiul e ținut în suspens. Suma conferită pe anul școlar 1896/7 e 30,821 fl. 55 cr.

* **O nouă carte didactică.** Dilele acestea a apărut de sub tipar: „Manual de *Istoria bisericăscă* pentru școlele populare superioare și medii inferioare de Dr. Petra Barbu. Caransebeș 1896. Editura Autorului. Prețul 35 cr.“ În acest manual, care umple o lacună simțită în literatura noastră didactică, se expune în un mod precis și într'un stil clar și ușor întręga istoria bisericăscă universală și istoria bisericeii române în special. O recomandăm în deosebita atențiune a catichetilor și învățătorilor noștrii.

† **Necrolog.** D-șora Ana Dogariu din Arad a răposat în Domnul în 9 Septembrie n. la órele 7 dimineața, în etate de 23 de ani — lăsând în cel mai profund doliu pe neconsolabila sa mamă véd. Iulia Dogariu și pe iubita sa soră Iulia, rudeniile și cunoscutii. Rămășițele pămentești a-le defunctei s'au aședat spre vecinică odihnă Joia trecută în cimiteriul din Arad cu solemnitatea cuvenită, în prezența unui public ales și numeros. — Fie-i țărina ușoră și memoria neuitată!

* **Carmen Sylva despre arderea morților.** Redacția diariului Phönix, care a început mișcare mare în cauza arderei morților a rugat pe dómna României, poeta Carmen Sylva, să se declare, dacă e pentru séu contra arderei morților. Regina a răspuns redacției, următoarele: „Arderea cadavrelor o află de folositoare din punct de vedere igienic și astfel o țin de un lucru prudent, de odată însă și nemilos. Eu aștept învierea corpului, întocmai ca și a sufletului, ér mortul-cenușe nu mai e materie organică. Nu se metamorfoséză și nici odată nu se póte alege din el nimic. Aceștia e vederea mea, stimez însă vederile tuturor, și se póte, că cei ce altcum raționéză și simt, au dreptate.“

* **Himen.** Dl Georgie Ferician învățător în Tauțiu, și-a încredințat de fiitoare soție pe domnișóra Silvia Gomboș fca învățătorului emerit din Sat-Chinez Iosif Gomboș. — Felicitările noastre!

* **Un răspuns potrivit.** — Profesorul Hufeland, care totodată era și medic, fu chemat odată la curtea regelui Frideric Wilhelm III. Acesta îi díce lui Hufeland: „Dta trebuie să scii vindeca ori și ce bólă, de óre-ce nimeni nu cunósce așa bine corpul omenesc ca dta!“

— În tot cazul noi medicii cunóschem corpul omenesc, răspune Hufeland, dar medicii sunt ca și pădito-

rii de nópte; aceștia cunósce fórté bine stradele, dar nu știu ce se petrece înlăuntru caselor.

* **Iubileul de 400 de ani al descoperireii Indiei.** În anul viitoriu va fi 400 de ani de când Vasco di Gama a descoperit calea maritimă ce duce în India, prin care a făcut civilizațiunii și comerțului comunicarea cu această țără bogată. Iubileul acestei descoperiri va fi sêrbat cu mari festivități din partea portugezilor. În Lissabona s'au și înființat deja comisiunile necesare pentru arangiarea festivităților iubilare. Sêrbarea — la care vor fi invitate tóte puterile europene — se va ținé în primăvara anului viitoriu.

* **Cură de aer sau de soare.** În Elveția se véd de la o vreme încóce lucruri cam ciudate cari au lăsat pe bieții elvețieni cu gurile căscate. Lucrul atât de ciudat este, cura așa díșă de aer. Cete întregi de bărbăți cari fac cura de aer. pornesc învăliți în mantale spre locuri tare expuse la sóre și acolo își leapadă mantalele aședându se care cum le vine mai bine se lasă să fie bătuti de sóre. Se crede și se díce că această cură ar fi dat până acum rezultate fórté bune și satisfăcătoare. Slabii, anemicii, și tot soiul de ómeni bolnavi se duc să ia băi de sóre și de aer. Aceste noue feluri de băi sunt fóte practice fiind-că nu costă parale și se pot face pretutindeni unde este aer curat și sóre pe cer. Faptul că atâția inși s'au însănătoșat scaldându se în raze, nu este datorit de cât acțiunii bine făcătoare a razelor. De acuma 'ncolo o se lăsă la modă și se crede că probabil chiar din opoziție se vor lăsă, de prozaicele băi de nomol pentru a nu obicinui de cât poeticele băi de aer sau sóre.

* **Contra bicicliului.** D-na Marchesi, renumita profesórá de musică în dílele trecute a triimis o corespondență unei reviste franceze, în care combate în terminii cei mai aspri sportul bicicliului ađi atât de mult respândit și moda de îmbrăcăminte a acestui sport. Cu deăsebite e indignată pe femei, care se schimosesc cu costumul de biciclu. Étä cum își termină corespondența profesóra, din cestiune: „Dacă ar și damele, cât de stricăcios este biciclu pentru sonoritatea vocii femeesci, de sigur ar părăsi acest sport, de altcum neestetice pentru ele. Eu am interđis strict tuturor elevelor mele biciclu!“

Concurs.

Se escrie concurs pentru deplinirea postului învățătoreșe din **Ficatar**, cu termin de **30 de díle** dela prima publicare.

Emolumintele anuali sunt: 194 fl. v. a.; 12 meți de grâu, 12 meți de cucuruz; 2 jughere de pământ; 32 metri de lemne din cari se va încálđi și șcóla; locuință liberă cu un jugher de grădină; dela înmormențări 20 cr.

Recursele instruite conform legii, să se adreseze P. O. oficiu protopresbiteral în Belincz, érá recurenții se vor presenta în vre-o Duminecă séu sêrbătoare în s-ta bisericeă, spre a-și aréta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. protopresbiter.

Pentru stațiunea învățătorescă din comuna **Mély-Nádas**, prin această se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

Recurenții se vor prezenta în s. biserică de acolo spre a-se face cunoscuți alegătorilor, și a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Emolumintele anuale sunt: 1) 156 fl. v. a.; 2) 10 metri grâu; 3) 10 metri cucuruz; 4) 3 jugere pământ parte fânaț, parte arătură; 5) pentru scripturistică 3 fl.; 6) pentru conferință 5 fl.; 7) 6 stângeni de lemne, din cari este a-se încălzi și școala; 8) cuartir liber cu grădină de legumi; 9) dela înmormântări 20 cr.

Recursele cuvincios instruate și adresate comitetului parochial din Mély-Nádas, se vor trimite **Mult Onoratului** domn Iosif Gradinariu protopresbiter în Bélincz.

Mély-Nádas din ședința comitetului parochial, ținută în 25 August v. 1896.

Pentru comitetul parochial.

Aureliu Gruescu, m. p. *Georgie Maxim, m. p.*
președinte. notariu.

Cu consensul ppresb.: **IOSIF GRADINARIU, m. p.** inspector de școle.

—□—

Pentru postul învățătoresc vacant dela școala confesională rom. gr. or. classa I. din comuna bis. **Capolnaș**, conform ord. preo. Consist. dto 13 Iuliu a. c. Nr. 3716 prin această se escrie concurs cu termin de alegere la **30 de zile** dupa prima publicare.

Pe lângă emolumintele: 1) În bani gata 300 fl.; 2) spese de conferință 10 fl.; 3) pentru scripturistică 5 fl.; 4) 36 metri de lemne, din cari are a-se încălzi și sala de învățământ; 5) cortel liber cu două odăi, cuină, grajdiiu cu șopru, cocină și 1/4 grădină intravilană pentru legumi.

Petenții vor avea la recursese lor se aclude testimoniu de pedagogie, calificațiune din limba magiară, atestat de moralitate, dacă a mai funcționat ca învățătoriu și astfeliu ajustate adresându-le comit. parochial se le trimite inspectorului cerc. de școle **Demetriu Marcu** în Birkis, comitatul Caraș-Severin.

Se mai poftesc dela recurenți, ca până la alegere să se prezinte la sfântă biserică în careva zi de sărbătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cântările rituali și tipic, între cei mai bine calificați preferiți vor fi aceia, cari au cunoștință de a conduce corul vocal.

Capolnaș din ședința comitetului parochial dela 21 August 1896

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **DEMETRIU MARCU, m. p.** inspector cercual de școle.

—□—

Din însărcinarea Venerabilului Consistoriu oradan d-to 9/21 August a. c. Nr. 1056 prin această se escrie concurs din oficiu pentru stațiunea învățătorescă din **Roșia** ppbiteratul Beiuș cott. Bihor — cu termin de alegere pe ziua de **15/27 Septembrie a. c.**

Dotățiunea legată de acest post stă din următoarele: a) În bani gata 140 fl. b) 10 cub. bucate prețuite à 5 fl. 50 fl. c) Venitul cantoral dela înmormântări, festanii, liturghii private, masluri etc. 50 fl. d) Cuartir liber respective folosul aceuia, grădinei și a intravilanului școalei 40 fl. e) Folosul intravilanului vechiu 7 fl. 50 cr. f) Din 10 orgii de lemne 4 orgii folosindu-se érna pentru încălzirea chiliei de învățământ, éra cele 6 se folosesc pentru învățătoriu și familia aceuia à 5 fl. = 30 fl. de tot 317 fl. 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și înainta petițiunile lor deadreptul protopresbiterului **Elia Moga** în Robogány, la care au a produce: estras de bottez, testimoniu de calificațiune, și atestat de conduita de până aci — ér până la terminul alegerii a-se prezenta în s. biserică din Roșia în cutare **Duminecă** séu sărbătoare spre a-și arăta dexteritatea în tipic și cant.

Răbăgani 19 August st. v. 1896.

Elia Moga, m. p.
protopres. Beiușului

—□—

Pentru stațiunea învățătorescă din comuna **Ciefa**, inspectoratul Tincei se escrie concurs cu termin de alegere pe **14/26 Sept.**

Emolumintele sunt: 1) Cuartir liber în edificiul școalei constătătoriu din 2 odăi, cuină, camară, grajd, colnă, și grădină de legume.; 2) în bani gata 112 fl.; 3) lemne în preț de 60 fl. din care are a-se încălzi și sala de învățământ; spesele obveninde cu aducerea lemnelor le va suporta alesul învățătoriu.; 4) pământ arătoriu 7 iugere 754□ catast.; 5) una grădină estravilană cu un venit anual de 20 fl.; 6) pentru scripturistică 5 fl.; 7) pentru conferințe 1 fl. pe zi și forșpont.; 8) la funcțiunile religiose: înmormântare mare 1 fl. la înmormântare mică 50 cr. dela cununii câte 50 cr. hora mortului 50 cr., 9) pentru curățirea, încălđitul, tăierea lemnelor necesarii pentru încălđit 12 fl.; 10) 12 chible de bucate.

Recurenții au a-și trimite recursese adresate oficiului parochial din Ciefa, la P. O. D. ppresb. **Nicolau Rocsin** din Méhkerék, p. Sarkad, ajustate cu testimoniu de calificațiunea învățătorescă și testimoniu din limba magiară, prezentându-se până la alegere în biserică locală spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Dat în ședința comitetului parochial rom. ort. ținută la 21 August, 2 Sept. 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **NICOLAE ROCSIN, m. p.** protopresbiter.

—□—

Pentru ocuparea stațiunii învățătoresci ortodoxă rom. din **Sititelec** cu următoriu salariu anual: dela 110 familii à 2 fl. 220 fl. 13 1/2 iugere catasrale pământ cantoral 60 fl. v. a. din ștôle 20 fl. dela comuna politică pentru încălđitul școalei 18 fl. de tot 318 fl.

Reflectanții la acest post sunt avisați ca recursese lor instruate conform dispusețiunilor legale cu testimoniu de calificațiune și din limba magiară și atestat de conduită — adresate comitetului parochial se-le subșternă subserisului în Méhkerék p. Sarkad până în ziua **14/26 Sept.** când va fi și alegerea.

În lipsă de recurenți calificați se vor alege și preparanđi absoluți.

Micherechiu, 20 Aug. (1 Sept). 1896.

Nicolae Rocsin, m. p.
protopresbiter.

—□—

Pentru ocuparea postului de învățătoriu dela școala gr. or. rom. stațiunea din Slatina protopresviteratul **Radnei**, se escrie concurs cu termin de alegere pe **29 Septembrie v. a. c.**

Emolumintele sunt: 1) în bani numerari 240 fl.; 2) venitul de arândă a pământului învățătoresc 60 fl.; 3) spesele de conferință 12 fl.; 4) pentru scripturistică 5 fl.; 5) pentru curatorit 6 fl.; 6) 40 metrii lemne de foc, din cari e a-se încălzi și sala de învățământ; 7) locuința cu 2 odăi, cămara; grajdiiu cu șopru; apoi grădină de legume; 8) venitele cantorale usuete dela funcțiuni.

Recursele ajustate conform prescrierilor statutului organic și adresate subscrisului comitet parochial, sunt a-se trimite P. O. D. protopop tractual în Maria-Radna.

Slatina, în 24 August, 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu : VASILE BELEȘ, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din comuna **Nimăești**, se escrie concurs pe lângă următoarele emoluminte: 1) 108 fl.; 2) 15 cubule bucate, grâu, teniu, 3) 6 vicii fasole, 4) 150 porții fân, 5) 150 fuiore, 6) 6 orgii lemne din care are a-să încălzi și odaia școlii pentru curatorat 35 fl.

Doritori, de a fi aleși la acésta stațiune au a-și trimite recursese lor recerute conform regulamentului pentru îndeplinirea stațiuni cu învățatori cualificați; până la **8/20 Sep.** când se va și ține alegerea.

Recurenții sunt poștiți a se presenta la sta. biserică spre a-și aréta desteritatea în cant și tipic.

Nimăești, la 28 Iulie st. v. 1896.

Comitetul parochial.

Gavril Popoviciu, m. p.

not. com. par.

Moise Papp, m. p.

preș. com. par.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. protopresb.

—□—

Pentru îndeplinirea postului de învățatoriu la școla confesională din **Foreu Ds.** ppbiteratul Beiușului conform decisiunii Ven. Consistoriu Oradan de sub Nr. 413/896. se escrie concurs cu termin de alegere pe **Duminea** după **Înălțarea s. cruci** adevă **15/27 Septemvre a. c.** pe lângă dotațiunea următoare:

a) În bani gata 118 fl. b) Din 4 stingeni de lemne 32 fl. c) Din fân 200 porțiune à 10 cr. = 20 fl. d) Din 8 cubule de bucate à 5 fl. = 40 fl. e) Din intravilanul școlii 40 fl. f) Din cantorat un venit de 40 fl. g) Venitul cantoral dela filia Prisacă 10 fl. de tot 300 fl.

Recurenții au a-și substerne petițiunile lor în sensul Statutului Organic proveđute cu testimoniu de cualificațiune și adresate Comitetului parochial din **Foreu Ds.** să-le trimită la adresa protop. tractual și Inspector școlar Pré On. Domn Elia Moga în Răbăgani. Recursele sunt a-se înainta până la **12/24 Septemvre a. c.** — căci cele mai târziu întrate nu vor fi luate în considerare.

În urmă respectivii aspiranți să se prezenteze până la terminul alegerii la s. biserică din **Foreu Ds.** pentru a-și dovedi desteritatea în cele cantonale fiind deobligat alegéndul a conduce strana în s. biserică.

Comitetul parochial

Cu șcirea și învoirea mea: ELIA MOGA, m. p. protopresb. Beiușului.

—□—

Pentru stățiunea învățătorescă vácantă **Mezieșiu**, cu fil. Talpe-Telécu protopresbiteratul Beiușului se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de **8/20 Septemvre a. c.**

Dotațiunea învățătorului ales la acésta stățiune constă din următoarele: 1) În bani numărari 155 fl.; 2) din 14 cubule de bucate 70 fl.; 3) din 7 stângeni lemne 42 fl.; 4) din 70 porțiuni de fân 21 fl.; 5) din 1 cubul de fasole 6 fl.; 6) din pământ de 8 cubule 32 fl.; 7) din 70 de fuiore 7 fl. — De tot 353 fl. și locuință liberă cu două chilii, culină, cămară, și o grădină de un cubul de semănătură.

Reflectanții la acest post se aviședă că petițiunile la ajustate conform Stat. Organic și Ș-lui 6 Art. XVIII din 1879 adresate comitetului parochial din **Mezieș**, sunt a-se trimite la protopresbiterul tractual Pré onoratului domn Elia Moga în Răbăgani (Robogány) până la **6/18 Sept.** inclusive, căci petițiunile mai târziu întrate nu vor fi luate în considerațiune; în fine se observă: că alegéndul învățatoriu fiind deobligat a conduce și strana, are să se prezenteze la biserica de **Mezieș**, până la terminul alegerii spre a-și dovedi și aréta desteritatea în tipic și cant.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. protopresbiter Beiușului.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stățiunii învățătoresce dela școla gr. or. română confesională din **Babșa**, protopresbiteratul Belințului se escrie concurs cu termin de alegere pe **15/27 Septemvre a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) Bani gata 170 fl. 2) pentru conferințe 10 fl.; 3) pașial pentru scripturistica 10 fl.; 4) 35 metri lemne din care are a-să încălzi și sala de învățământ; 5) trei jugere pământ à 15 fl. = 45 fl.; 6) în naturale 50 meși, jumătate grâu, jumătate cucuruz, prețuit 137 fl. 50 cr.: 7) dela fie-care înmormântare unde este invitat à 20 cr. = 5 fl. 8) cuarțir liber cu intravilanul pe care se află zidită sala de învățământ, precum și grădina de afară a intravilanului bisericii nou edificate.

Recursele cuviincios ajustate se se trimită Préi-onoratului Domn protopresbiter Iosif Gradinariu în **Belințiu p. u.** Kiszetó având recurenții în vre-o **Duminică** ori sêrbătoare a se presenta în biserica locală, spre a-și aréta desteritatea în tipic și cântările bisericesci precum și în musica vocală.

Din ședința comitetului parochial gr. or. român ținută în **Babșa** la 6 August 1896.

Vasiliu Crasiovanu, m. p. *Ioan Laichici, m. p.*

președintele comit. par.

notariul comit. par.

În conțelegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea stățiunii învățătoresci **Răbăgani** cu individu cualificatu prin acésta se escrie concursu conform decisiunii Comitetului parochial cu termin de alegere pe **1/13 Septemvre a. c.**

Dotațiunea alegéndului învățator este stătorită de Comitet la 300 fl. bani gata, cuarțir liber cu grădină de legumi, încât pentru încălđitul salei de învățământu se va îngriji comuna bisericescă.

Recurenții au a-și instrua petițiunile lor în sensul Statutului organicu proveđute cu testimoniu de cualificațiune, și a-le trimite subscrisului protopresbiter, și inspector școlar în **Robăgani** până la **30 Aug.** (11 Sept.) a. c. căci la din contră petițiunile mai târziu întrate nu se vor lua în considerațiune. Alegéndul învățatoriu va fi îndatorat a conduce și strana în S. biserică.

Dat din ședința comitetului parochial din **Robogani**, ținută la **13/25 Aug.** 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. prot. Beiușului.

—□—